schouwen, alsof er een God was. Gods bestaan rust op een beschouwing van den menschelijken geest. God is een transcendantale fictie.

Zoo is dus in het laatste deel van Kant's philosophie (ook voor de Religionsphilosophie zou dit aangetoond kunnen worden) God geen integreerend deel van zijn systeem. Uit God worden de normen niet afgeleid. Het algemeene menschbewustzijn (Bewusztsein überhaupt) schept de normen.

Uit deze enkele trekken, waarmede we de philosophie van Kant in hare hoofddeelen karakteriseerden, blijkt, dat zoowel op het gebied van het kennen, als van het handelen, als van de schoonheidsbeoordeeling, de grond voor de geldigheid der wetten niet ligt in God, maar in den mensch.

Kant's philosophie is niet theocentrisch, maar anthropocentrisch.

Zijn philosophie is niet theïstisch, maar in den diepsten grond atheïstisch.

Daarom kan de Christelijke philosophie zich nooit bij Kant aansluiten.

Om haar 's levens wil zal zij het Kantianisme met alle kracht moeten bestrijden.

T. HOEKSTRA.

UIT DE SCHRIFT.

Gebedsroeping.

> Voorts zonde de Heere: Dewijl het geroep van Sodom en Gomorra groot is, en dewijl hare zonde zeer zwaar is, zal Ik nu afgaan en bezien, of zij naar hun geroep, dat tot Mij gekomen is, het uiterste gedaan hebben, en zoo niet, Ik zal het weten....
>
> En Abraham trad toe....
>
> Genesis 18: 20—23.

Met vernieuwde kracht herinnere de gemeente des Heeren zich in dezen tijd, hoe zij geroepen is in voorbede bij God op te treden voor de wereld.

De Augustusmaand brengt ons immers tot herdenking van zoo schrikkelijke dingen in het volkerenleven; te schrikkelijker wijl deze dingen niet enkel in het verleden liggen, maar de stroom van rampen, die vóór tien jaren losbrak rusteloos voortgaat zich over de natiën uit te breiden. In pijnen wentelt zich de wereld, en hoevele pogingen tot genezing zijn al mislukt; een fatale factor schijnt alle wederopbouw met vruchteloosheid te treffen.

En intusschen gaan de volkeren voort de ongerechtigheden te vermenigvuldigen en zich onder de oordeelen Gods te verharden. Het is in deze jaren, alsof de drie mannen uit Abraham's geschiedenis opnieuw op weg zijn om de zonde der wereld te bezien, en hare verwoesting te gebieden.

* * *

Op de hoogte tegenover de steden der vlakte staat Abraham.

Hoe rijk gezegend is hij.

Zoo pas nog kondigde 's Heeren eigen mond hem aan, dat het heilig zaad zou komen, waaraan Abraham's geloofsverwachting hing; — de geboorte van Izak, van hém uit wien God de Christus zal voortbrengen, is aanstaande.

De aartsvader is in heilige verrukking. Met blinkend gelaat wandelt hij naast God over de berghoogten. Welk eene wereld van uitzichten heeft de Heere hem ontsloten!

Hoe hoog is de weelde van het hart, dat na lang wachten en begeerig uitzien den Christus ontvangen mag!....

Maar nu heeft de Almachtige vervolgens aan Abraham het oordeel bekend gemaakt, dat over Sodom hangt.

Dat is het tegenstuk.

Twée dingen brengt God in éene komst; de zaligheid in Abraham's tent, en de verdoemenis over de wereld. De Christus komt, en tegelijk komt het oordeel over Sodom. Het licht brengt de schaduw. Het Licht der wereld werpt ook de groote wereldschaduw. Christus is gezet tot een val en opstanding. Het zal eenmaal in den Grooten Dag zoo zijn, het is n u zoo, en het was reeds zoo bij de komst van het heilig zaad in Izak.

Abraham gezegend, Sodom verwoest.

Nu staat de Heere daar met den aartsvader op het gebergte tegenover de steden der vlakte. En Hij heeft, na Abraham gezegend te hebben, hem Zijn plan met Sodom bekend gemaakt. „Zal Ik voor Abraham verbergen, wat Ik doe?"

En dan zwijgt God.

Waarom?

Om aan Abraham de gelegenheid te geven tot spreken. Om hem den weg te openen voor zijn biddend pleiten. Om hem nu zijne roeping, zijne gebedsroeping te doen gevoelen. God wacht als 't ware, om te zien, waartoe Abraham's zegen hem dringen zal; of die zegen hem nu brengen zal tot innerlijke bewogenheid met het lot der wereld. Daárom zegent God hem eerst, en zegt hem daarna Zijn plan over Sodom.

En gelijk de Heere bedoelt, zoo geschiedt ook. Want nu lezen we: „En Abraham trad toe". En dan komt zijne roerende smeeking voor de Kanaanitische steden. Eene smeeking dáárom zoo schoon, omdat Abraham de g e z e g e n d e is; omdat Abraham niet heengaat om zich in zijn eigen heil te verlustigen; neen, zijn z e g e n drijft hem juist tot voorbede voor wat niet gezegend is. Abraham, de dankbare, de van God onmetelijk verrijkte, — juist hij is nu bewogen over wat onder het oordeel ligt, en hij heft de ontfermende handen op om zijne voorbede te doen opstijgen tusschen God en Sodom: Heere, indien het mogelijk is...

* * *

Zoo staat de gemeente des Heeren, het zaad Abrahams, op de hoogte tegenover de wereld. God voert haar in dezen tijd der herdenking weer met opzet daarheen.

Daar ligt nog diezelfde wereld, die de maat harer ongerechtigheden vervult, en wier goddeloos geroep omhoog stijgt.

En daar is nog diezelfde Rechter der gansche aarde, die nederkomt om de zonde der menschenkinderen te bezien, en die Zijne oordeelen nederzendt.

En daar is nog datzelfde gezegende volk, de kinderen van den vader der geloovigen; de gemeente, die door het geloof de belofte van Abraham ontvangen heeft; God gaf die gemeente den Christus, en in Hem alle schatten des heils.

En het is als met Abraham. Aan Zijne kerk liet God niet onbekend, welk oordeel de wereld wacht. Die kerk weet het heilig misnoegen des Heeren, en ziet in de dingen van dezen tijd de flikkeringen van Zijn toorn. „Ik zal nu afgaan, en bezien"....

Dat dan die kerk hare roeping, hare gebedsroeping versta! Versta, hoe God van haar verwacht, dat zij in voorbede voor de wereld bij Hem zal optreden. Dat toch vooral in deze dagen de gestalte van den aartsvader de hare zij: „En Abraham trad toe"....

Wij mogen in dezen ontroerden tijd nog zooveel zegen gedenken. De tent van 's Heeren kerk hier te lande bleef gespaard bij het woeden der verwoesting om ons heen, gelijk de tent van Abraham bij het omkeeren van Sodom.

Het komt in deze gedenkwaardige maand opnieuw in dankbare herinnering. En bovenal, de toorn Gods, die eenmaal ten volle van den hemel zal geopenbaard worden over alle ongerechtigheid der menschen, en wier beginselen en uitingen in alle oordeelen over de wereld gezien worden, — die toorn is voor 's Heeren volk in Christus gestild.

Houde al deze zegen ons niet in onze tent, om ons daar te verlustigen in ons heil, — maar drijve die zegen ons uit om met God op de hoogte te staan tegenover de wereld. Zij het gebed het voornaamste stuk der dankbaarheid. Verruime en verwijde Gods zegen ons hart, om met innerlijke ontferming bewogen te zijn over wat niet gezegend is. En trede in dezen tijd de begenadigde gemeente des Heeren nog altijd toe, gelijk Abraham, om zich in voorbede te werpen tusschen God en de wereld, en die wereld aan de barmhartigheden Gods op te dragen.

U. v. A.

KERKELIJK LEVEN.

De kwestie van de Algemeene Genade. I.

Uitvoerig hebben we deze kwestie, welke vooral in Amerika hangende was, in ons blad besproken.

We meenen onzen lezers een genoegen te doen, hun inzage te geven van wat de Synode der Chr. Ger. Kerk in Amerika dienaangaande besloot en dit eenigszins uitvoerig om het belang der zaak.

Over deze zaak werd door de Commissie van Praeadvies een breedvoerig rapport ingediend, waarin drie punten, rakende „het leergeschil", in behandeling waren genomen. Na breede discussie hierover werd een substituut-voorstel aangeboden en in bespreking genomen in plaats van het rapport der Commissie van Praeadvies; echter zoo, dat er in het „substituut" telkens naar die „drie punten" verwezen wordt. Om duidelijk en volledig aan te geven, wat de Synode over deze zaak besloot, zullen we allereerst die drie punten met wat de Commissie daarover gaf, in haar geheel laten voorafgaan, om daarna het besluit der Synode te laten volgen.

I. D e d r i e p u n t e n i n h e t R a p p o r t d e r C o m m i s s i e v a n P r a e a d v i e s.

1. Punt I constateert, dat het volgens Schrift en Confessie vaststaat, dat God gunstig gezind is jegens en zegeningen schenkt aan hen, die de Schrift bestempelt als „goddeloozen" en „onrechtvaardigen", onder wie natuurlijk ook de verworpenen begrepen zijn.

Bewijs uit Schrift en Confessie:

A. S c h r i f t:

Ps. 145:9: „De Heere is aan allen goed, en Zijne barmhartigheden zijn over alle Zijne werken."

Matth. 5:44, 45: „Maar ik zeg u, hebt uwe vijanden lief; zegent ze die u vervloeken; doet wel degenen die u haten, en bidt voor degenen die u geweld doen en vervolgen; opdat gij moogt kinderen zijn uws Vaders die in de hemelen is, want Hij doet zijn zon opgaan over boozen en goeden en regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen."

Luk. 6:35, 36: „Maar hebt uwe vijanden lief en doet goed en leent zonder iets weder te hopen; en uw loon zal groot zijn en gij zult kinderen des Allerhoogsten zijn, want Hij is goedertieren over de ondankbaren en boozen. Weest dan barmhartig gelijk ook uw Vader barmhartig is."

Hand. 14:16, 17: „Welke in de verledene tijden al de heidenen heeft laten wandelen in hunne wegen, hoewel Hij nochtans Zichzelve niet onbetuigd gelaten heeft, goeddoende van den hemel, ons regen en vruchtbare tijden gevende, vervullende onze harten met spijze en vrolijkheid."

1 Tim. 4:10: „Want hiertoe arbeiden wij ook en worden gesmaad, omdat wij gehoopt hebben op den levenden God, die een behouder is aller menschen, allermeest der geloovigen."

Rom. 2:4: „Of veracht gij den rijkdom Zijner goedertierenheid en verdraagzaamheid en lankmoedigheid, niet wetende, dat de goedertierenheid Gods u tot bekeering leidt."

Ook teksten, die er op wijzen, dat God met een welgemeend aanbod des heils tot allen komt, toonen dit aan. Vergelijk onder meer:

Ezech. 33:11: „Zeg tot hen, Zoo waarachtig als ik leef, spreekt de Heere, Heere, zoo ik lust heb in den dood des goddeloozen! Maar daarin heb ik lust, dat de godtelooze zich bekeere van zijnen weg en leve. Bekeert u, bekeert u van uwen boozen weg, want waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls?"

Ezech. 18:23: „Zou ik eenigszins lust hebben in den dood des goddeloozen? spreekt de Heere: is het niet, als hij zich bekeert van zijne wegen, dat hij leve?"

B. B e l i j d e n i s.

Dordtsche Leerregels II, 5, en III en IV, 8 en 9, welke handelen over de algemeene aanbieding des Evangelies. II, 5: „Voorts is de belofte des Evangelies, dat een iegelijk, die in den gekruisigden Christus gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe; welke belofte allen volkeren en menschen, tot welke God naar Zijn welbehagen Zijn Evangelie zendt, zonder onderscheid moet verkondigd en voorgesteld worden, met bevel van bekeering en geloof." III en IV, 8 en 9: „Doch zoo velen als er door het Evangelie geroepen worden, die worden ernstiglijk geroepen. Want God betoont ernstiglijk en waarachtiglijk in Zijn Woord wat Hem aangenaam is; namelijk dat de geroepenen tot Hem komen. Hij belooft ook met ernst allen die tot Hem komen en gelooven, de rust der zielen en het eeuwige leven.... Dat er velen door de bediening des Evangelies geroepen zijnde, niet komen en niet bekeerd worden, daarvan is de schuld niet in het Evangelie, noch in Christus, door het Evangelie aangeboden zijnde, noch in God, die door het Evangelie roept, en zelfs ook dien Hij roept onderscheidene gaven mededeelt."

Enkele aanhalingen uit Gereformeerde schrijvers uit den bloeitijd der Gereformeerde theologie, om te bewijzen, dat de gewraakte uitdrukkingen niet op de Gereformeerde lijn liggen:

Calvijn, „Institutie", Boek II, Hfdst. II, 16:

„En niemand heeft hier te vragen wat de boozen, die geheel van God vervreemd zijn, met den Geest te doen hebben. Want dat de Geest Gods gezegd wordt alleen in de geloovigen te wonen, zulks moet verstaan worden van den Geest der heiligmaking, door welken wij Gode als zijn tempelen worden toegeheiligd. En desniettegenstaande vervult, beweegt, versterkt Hij alles door de kracht van dienzelfden Geest, en zulks volgens de eigendommelijkheid van ieder geslacht, die Hij hetzelve door de wet der schepping heeft toegeëigend. Indien de Heere gewild heeft, dat wij zouden worden geholpen door de werkzaamheid en den dienst der boozen, in de natuurkundige, rede- en wiskunstige en andere hiertoe behoorende wetenschappen, zoo laat ons van dezelve gebruik maken; opdat wij Gods gaven, in hen ons vanzelf aangeboden, verzuimende, niet om onze onachtzaamheid rechtvaardig worden gestraft."

„Institutie", Boek III, Hfdst. XIV, 2:

„Want wij zien, dat Hij hen, die onder de menschen de deugd betrachten, met velerlei zegeningen des tegenwoordigen levens achtervolgt. Niet dat die uiterlijke gedaante der deugd zijn minste weldaad zou verdienen, maar het belieft Hem dus te toonen, hoezeer Hem de ware gerechtigheid ter harte gaat, dewijl Hij niet duldt dat zelfs de uiterlijke en schijnbare hare tijdelijke belooning zou missen. Waaruit volgt hetgeen we onlangs beleden hebben, dat al zulke deugden, of liever beeldenissen van deugden, Gods gaven zijn; want er is niets dat eenigszins loffelijk is, dat van Hem niet voortkomt."

Van Mastricht, Eerste Deel, p. 439: „Hieruit ontstaat nu wel een drieërlei liefde Gods jegens de schepselen: Eén algemeene (Pss. 104:31 en 145:9), waardoor Hij alle dingen geschapen heeft, onderhoudt en bestiert (Pss. 36:7 en 147:9). Eene gemeene, zich wel tot de menschen bijzonderlijk uitstrekkende, juist wel niet tot alle en een i e g e l i j k e; maar evenwel tot a l l e r l e i, zonder onderscheid, zoowel verworpenen als uitverkorenen, van wat soort en geslacht dezelve ook zijn, aan welke Hij zijne weldaden uitdeelt, welke vermeld worden. (Hebr. 6:4, 5; 1 Cor. 13:1, 2)."

HEPP.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Belgische reis.

IV.

Om twee uur ving de zitting weer aan. Ds Eykman was zoo vriendelijk ons op te zoeken aan het station te Charleroi. Wij tramden daarop te zamen naar Jumet en vonden de vergadering bezig met de behandeling van het rapport van den S y n o d a l e n R a a d. Dit lichaam bestaat uit zestien leden op zijn minst, buiten den Algemeenen Secretaris en den Penningmeester. De helft der leden mag worden gekozen uit de predikanten, maar ook niet meer dan de helft; er mogen wel meer dan de helft van zijn leden worden gekozen uit de gewone leden der gemeenten. De leden worden voor den tijd van vier jaar gekozen, de helft moet om de twee jaar aftreden, maar is herkiesbaar. Wij waren tegenwoordig bij de verkiezing van deze helft. Een ieder had het recht personen te noemen, die men achtte dat in aanmerking kwamen voor deze

verkiezing. Dan werden zij in de volle vergadering besproken en wat men meende te moeten bijbrengen tot aanbeveling van zijn candidaat werd dan uitgesproken in tegenwoordigheid van allen, zelfs van den candidaat. Een der candidaten persisteerde hardnekkig bij de verzekering eene eventueele benoeming niet aan te kunnen nemen. Dit heeft zeker invloed op de stemming uitgeoefend, want hoewel hij sterk werd aanbevolen, vereenigde hij toch weinig stemmen op zich. De leden werden nu nominaal opgeroepen hun stem uit te brengen. De Praeses benoemde een stembureau, dat na eenigen tijd zich in de consistorie te hebben teruggetrokken rapporteerde over de gehouden stemming.

Toen het rapport nu van den Synodalen raad en het praeadvies met de conclusies in bespreking was, kwamen wij binnen en gingen bij de anderen op de kerkbanken zitten, nadat wij ons even gemeld hadden bij den Secretaris-Generaal Aloys Gautier. Wij hadden terstond gelegenheid het gedrukte rapport in te zien, dat was opgesteld door Gautier en een zeer bondig overzicht gaf omtrent de Kerken en haar predikanten; het tweede gedeelte was gewijd aan de relaties der Belgische Zendingskerk met het buitenland. Deze betrekkingen met den vreemde zijn daarom van zoo groote beteekenis, wijl een zeer groot deel van de inkomsten moet komen van 't buitenland. Teekenend voor de verhouding van de Belgische Zendingskerk tot onze Kerken is, dat in dit tweede gedeelte met geen enkel woord van onze Kerken gesproken wordt, noch van het feit, dat wij haar hebben uitgenoodigd afgevaardigden naar de Synode van Utrecht te zenden, noch dat en waarom er geen afgevaardigden in ons midden waren. Hier worde reeds medegedeeld, dat de afgevaardigde onzer Kerken in zijn toespraak tot de Synode zijn verwondering heeft te kennen gegeven dat, hoewel er wel eene uitnoodiging is gezonden naar ons land om deel te nemen aan de herdenking van den marteldood van Voes en Van Esschen, op den eersten Juli 1923 te Brussel, zulk eene niet tot onze Kerken kwam, die met haar in correspondentie staan. De Synode ging in haar beantwoording van deze toespraak op dit punt niet in; zij heeft zich niet nader verklaard; zij heeft evenmin haar verontschuldiging aangeboden. Of één en ander in verband staat met het antwoord, dat de Gereformeerde Kerk van Brussel heeft gegeven op de uitnoodiging om aan deze herdenking deel te nemen, kan ik niet uitmaken. In het geschriftje, dat deze gedachtenisviering in détail weergeeft, lees ik de opmerking. (Het is jammer, dat de Gereformeerde Kerk van Brussel bij dit geheel van protestantsche krachten van het land niet vertegenwoordigd was. Zij heeft in de hollandsche pers de volgende mededeeling gedaan: „De Gereformeerde Kerk van Brussel heeft aan die openbare betooging geen deel genomen, vooral ook, omdat het grootste aantal van de leiders daarvan, het modernisme is toegedaan, en dus niet kan gerekend worden te behooren tot het geestelijke nakroost dier martelaren"). Thans ga ik op den inhoud van deze mededeeling niet nader in!

Toen het eerste punt was afgehandeld werden wij aan de vergadering voorgesteld en met handgeklap begroet.

Een tweede belangrijk rapport was dat van de Commissie voor de „Kerken en de Stations"; het volgde op het eerste. Nadat de Commissie van praeadvies haar rapport en conclusies had voorgelezen, werd het geheel en werden daarna de conclusies één voor één in behandeling genomen. Ons trof daarbij dat de Praeses zich nog al eens in de discussie mengde en niet altijd kort van stof was. Het leekenelement wordt in deze kerkgemeenschap niet uitgesloten en treedt soms zeer positief op den voorgrond. Hier zij reeds opgemerkt, dat de afgevaardigden van de drie Vlaamsche Kerken en van het eene station zich zelden lieten hooren. We ontmoetten de vier voorgangers en onderscheiden van haar leden. Zij maakten op ons beiden een zeer goeden indruk. De eenvoudige afgevaardigden, die ik sprak, waren vrome tot God uit Rome's Kerk bekeerde menschen.

Dit tweede rapport heeft in den vorm wel iets van de rapporten, die wij uit Indië ontvangen inzake de onderscheiden plaatsen alwaar in het werk onzer Zending wordt gearbeid. Men vergete niet, dat deze Kerk den naam draagt van Belgische Zendingskerk.

Naar aanleiding van het derde belangrijk rapport inzake de Colportage ontwikkelde zich een geanimeerde discussie. Toen heb ik mannen hooren spreken, eenvoudige mannen, die mijn sympathie wonnen. Zij deelden zonder klachte mede met welke groote moeilijkheden hun werk gepaard gaat.

La note gaie ontbrak niet; wij zouden zeggen: de discussie werd gekruid met geestige opmerkingen. Ik geloof vast, dat onder deze colporteurs innig vrome mannen zijn.

Telkens werd, voor men overging, nadat de conclusies bij stemming met het opsteken der handen en soms na amendeering of zelfs nadat er gedeelten uit de conclusies werden weggelaten, werden aangenomen, tot een volgend rapport, weer gezongen, gelijk ik reeds mededeelde.

Op het rapport van de Commissie voor colportage volgde dat van de Commissie voor publicatiën. De Belgische Zendingskerk heeft vijf blanddjes: „Onze Kerk"; „De Belgische Christen"; „Vrede en Vrijheid"; „De Vierbake" en „De Belgische Boodschapper"; verder geeft zij nog gansche series van traktaatjes en houdt er een eigen boekhandel op na. Dit laatste herinnerde ons aan iets wat ook in Boedapest onze aandacht trok. Aan den ingang van de groote gehoorzaal passeerde men ook daar den boekhandel. In de Kerk van Jumet was gedurende de zittingen de boekhandel geopend. Hollandsche boeken waren er niet in. Een enkel Engelsch boekje. Voor de rest werkjes van onderscheiden Fransche en Zwitsersche geleerden en predikanten. Men vergete toch niet, dat verreweg de meerderheid der dienstdoende predikanten van Zwitsersche origine zijn en dat èn ter oorzake van de taal èn uit hoofde van den oorsprong dezer Kerk. Vooral de vrije Kerken, het trifolium, het drieblad van de vrije Kerken van Genève, van Waadland en Neuchâtel, zijn de moederkerken in zeker opzicht van deze gemeenschap. Men merkt: de toestanden daar zijn zoo geheel anders als ten onzent. De vier Vlaamsch sprekende gemeenten zijn ook zoo zwak. Ik wil reeds hier mededeelen, dat in deze vergadering niets, in 't geheel niets wordt vernomen van den strijd tusschen Walen en Vlamingen.

Een heel bundeltje traktaatjes, allen in het Fransch geschreven, nam ik mee om den inhoud nader te leeren kennen.

Om zes uur werd de zitting van den eersten dag gesloten.

Er is heel hard gewerkt!

Een zeer eenvoudig koud avondeten werd gebruikt in de reeds bovengenoemde zaal. Men is in het Belgenland. Hier zoomin als in Saróspatak in Hongarije werd in de gemeentezaal het tooneel gemist. Hier zoozeer als in Debreszen in Hongarije werden wij bediend door eenvoudig en sober gekleede vrouwen en meisjes!

Ja, ja er is in zeer veel opzichten een niet gering verschil tusschen wat wij kunnen noemen: om en bij de Synode, hier en daar.

Des avonds om acht uur werd in een concertzaal eene openbare vergadering gehouden. In kleine groepjes trokken wij derwaarts op. Wij hadden een bizonder aangenaam gezelschap in een Hollandsch ingenieur, medelid der Synode, stammende uit een zeer bekende Nederlandsche predikantenfamilie; een door en door sympathiek degelijk man. Veel vroeg ik hem. Over veel lichtte hij mij in. Terecht legde hij sterk den nadruk op het absoluut verschillend milieu waarin wij leven en zij verkeeren. Onze vragen zijn niet de hunne. Hun problemen bestaan voor ons niet. Van deze uitnemende gelegenheid om van een gewezen Nederlander, die de dingen juist wist te onderscheiden, die als leek bizonder veel had gearbeid en nog arbeidde voor de Belgische Zendingskerk, onderrichting te ontvangen maakten wij gretig gebruik en zoo kwamen wij aan de bewuste „gehoorzaal". Niet deftig, absoluut niet, toch wel geschikt voor eene groote vergadering.

't Was kermis in Jumet. Waar en wanneer is het niet kermis in dit land?!

De inwoners van Jumet gaapten onze groepjes aan. Ik ving uit den mond van vrouwen, die uit het raam hingen de woorden: Protestanten! op. Zij wisten dus wie wij waren.

Van alle zijden trokken de menschen op naar deze openbare vergadering: Roomschen en Protestanten te gader. Het onderwerp dat door drie sprekers zou worden behandeld was actueel: de wereldvrede!

De eerste spreker was een zeer bekend Brusselsch advocaat: Monsieur Henri Rolin. Een Roomsche advocaat! Hoe vreemd voor ons! De eerste spreker op een openbare vergadering in deze Roomsche stad, gehouden op initiatief en bij gelegenheid van de Synode van de Belgische Zendingskerk een Roomsche advocaat van Brussel!

Aan mij en aan een Engelsch afgevaardigde werd de eer aangedaan mede op het tooneel te mogen zitten. Echter voor dat Henri Rolin het woord ontving. Eene kleine inleiding van Aloys Gautier. Geen gebed, geen lectuur van den Bijbel, maar wat muziek alweer van drie personen, die alle Roomsch waren. Dit leid ik af uit de mededeeling van den sympathieken Praeses, die mij bij het optreden van een zanger, begeleid door zijn zuster, zeide: deze zijn Protestantsch. Zoo was dan ook de zangeres, die ik bij het verlaten van het gebouw voor een pot bier zag in het café annex deze zaal, en die een paar zangstukken ten gehoore had gegeven en met de anderen de gebruikelijke bloemenhulde ontving, ook Roomsch.

Henri Rolin sprak uitnemend en de inhoud van zijn enthousiast gestemd woord was niet het minst Christelijk. Als tweede spreker sprak één van de leden van het Moderamen Emile Hoyois, predikant te Luik. De derde, die het woord voerde was een gewezen pastoor; die daarna predikant was geweest te Jumet en die nu directeur was van l'Elan Spirituel te Parijs. Wat deze man zei beviel mij bizonder slecht, ja uitermate slecht!

De Engelschman kon de sprekers niet volgen. De inhoud van de laatste rede kwalificeerde ik hem als „horrible".

O wat zijn de toestanden, waaronder wij en waaronder zij leven, toch onderscheiden!

Wat zou ik rijk zijn geweest als aan deze groote schare het Evangelie eens in eenvoud en in zijn heerlijkheid was verkondigd!

Ik verbergde mijn misnoegen niet. Gaf het te kennen aan wie het wilde hooren. Gelukkig dat zeer velen uit de kringen van de Belgische Zendingskerk matig tevreden waren over dezen avond.

Dit was ook het geval met onze vriendelijke gastvrouw. Haar man, een glasfabrikant in de nabijheid van Charleroi, liet zich excuseeren. Wij ontmoetten hem niet. De familie, waar wij logeerden, was van Duitsch-Zwitserschen oorsprong en niet onvermogend. Haar eenigste dochter was gehuwd en woonde met haar man en kind in het heimatland harer ouders. Met ons logeerde bij deze welgestelde familie Baron Prisse, een zoon van hem, die vroeger met Eggenstein op onze Synodes kwam en heerlijk sprak; een broeder van dien Baron Prisse, die de laatste maal de Zendingskerk heeft vertegenwoordigd op de Synode te Zwolle. Deze Baron Prisse was reeds tegen de tachtig, doch nog hecht en frisch. We hadden het aan zijn gezelschap te danken, dat een zoon van een andere aanzienlijke familie ons in den laten avond met zijn auto naar Marcinelle bracht. We daalden en stegen en vlogen door nauwe steile straten en tegen sterke hellingen door Jumet, den weg op naar Charleroi, het station voorbij naar de straat Sabatier. De aanblik van de rookende stad was in den nacht met zijn vele lichten toch schoon. De dag was gedaald. De avondstond voorbij. De nacht gaf rust.

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Grieksch en Hebreeuwsch?

We moeten het nog al eens over bijbelkennis hebben. Niet alles, wat over den Bijbel in christelijk-positieve kringen uitkomt, is vrucht van bijbel-kennis. Ds Gispen schrijft in de „Schav. Kerkbode" enkele artikelen over eenige overdenkingen, die in het weekblad „Timotheus" verschenen zijn. In deze overdenkingen heeft de schrijver zich nog al eens op het Grieksch en het Hebreeuwsch beroepen, om zijn denkbeelden kracht bij te zetten. Ook de dominees tooveren, zegt men, wel eens met het „oorspronkelijke"; en dat is dan het eind van alle tegenspreken. Maar in dit geval ontbreekt de tegenspraak niet; en, naar ik zonder eenige „verambtelijking" zeggen durf, daarvoor is reden. Ds Gispen schrijft:

> Hoe weinig de schrijver van deze zonderlinge brieven van het Grieksch weet, kan ieder Grieksch kennende „medegeloovige" dadelijk zien.
>
> De anderen nemen natuurlijk alles wat de schrijver van de oorspronkelijke Grieksche woorden vertelt voor waarheid aan.
>
> Eenige sterke staaltjes vinden we daarvan in een brief, die heet „Overdenking VI".
>
> De schrijver heeft het over de overheden en machten in den hemel (Efeze 3:10). En nu komt er weer een Gricksche geleerdheid die kant noch wal raakt.
>
> Hij schrijft: „Er is nog iets: waar onze vertaling hemel heeft, heeft het Grieksch twee woorden: ouranos en epourania — hemel en bovenhemelen."
>
> Dit nu is een vertaling die nergens naar lijkt. Het voorzetsel dat bij ourania is gevoegd beteekent, gelijk iedere gymnasiast weet: bij, aan, voor, en elk kleiner of grooter woordenboek op het Nieuwe Testament zegt het: epouranios — aan, of in den hemel, hemelsch — wat aan of in den hemel is. En zoo is de eerste beteekenis die we ook vinden in Efeze 3:10, en Efeze 6:12: hemelsch als boven het aardsche, boven de aarde verheven. En een tweede beteekenis: wat tot den hemel als de hoogere goddelijke ordening der dingen behoort, b.v. het hemelsche Jeruzalem (Hebr. 12:22).
>
> Hoe kwasi-geleerd klinkt het als de schrijver het Grieksche woord plaatst onvertaald en zegt: de gemeente is gezegend, Christus is gezet, de gemeente is mede-gezet in de „epourania" en dat dan vertaalt door „bovenhemelen".
>
> In Efeze 6:12 staat ook dit woord en onze Statenvertaling heeft dat vertaald als geestelijke boosheden in de lucht. Ze heeft dat gedaan omdat er in Efeze 2:2 gesproken is van: „naar den oversten van de macht der lucht", wat zakelijk hetzelfde bedoelt als de geestelijke machten, die hemelsch zijn, dat wil zeggen: bovenaardsch.
>
> Een tweede sterke proeve van de Grieksche fantasie van den schrijver treffen we aan in een andere „overdenking". Hij heeft het daar over de uitdrukking „vóór de grondlegging der wereld".
>
> Daarbij worden we ontbaald op deze vondst:
>
> „Houden we in het oog, dat het Grieksche woord voor grondlegging niet beteekent grondlegging maar verwerping, omverwerping (wij spatiëeren) dan schijnt het grenspunt te zijn de verwoesting die de schoone schepping, Gen. 1:1, woest en duister maakte. En dan is het opmerkelijk dat Gods reddingsplan voor de wereld dagteekent van die omverwerping, maar dat de verkiezing van de gemeente der verborgenheid reeds aan die omverwerping voorafging."

Een „medegeloovige", die op de kennis van den schrijver moet steunen, wil natuurlijk dit gaarne „in 't oog houden".

Maar wie nu nog niet zoo groot crediet voor de geleerdheid van den schrijver heeft, is zoo vrij om eens bekende woordenboeken te raadplegen. En wat vindt hij dan? Vindt hij dat ooit katabolo beteekent: omwerping? In alle woordenboeken staat